

دلایل استفاده بیمارگونه نوجوانان از فضای مجازی

استفاده درست و به‌جا از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی رو به رشد آن، دارای اهمیت بسیاری در پرورش صحیح نیروهای جوان جامعه است.

استفاده درست و به‌جا از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی رو به رشد آن، دارای اهمیت بسیاری در پرورش صحیح نیروهای جوان جامعه است. محققان کشور در این خصوص تحقیقی را انجام داده و عوامل موثر بر استفاده بیمارگونه دانش‌آموزان دبیرستانی از فضای مجازی را برشمردند.

به گزارش ایسنا، پیشرفت علوم و فناوری، جامعه انسانی را با دو جهان موازی رو به رو نموده است، جهان واقعی و جهان مجازی. در جهان مجازی است که آدمی با سرزمینی با فرهنگ‌های مختلف و بدون مرز مواجه می‌شود. در واقع با ظهور عصر ارتباطات و اطلاعات و نیز پدیده جهانی شدن، شاهد تغییرات شگرفی در تمامی ابعاد زندگی انسان‌ها بوده‌ایم که مصداق بارز این دگرگونی‌ها را می‌توان به استفاده نابهنجار کاربران از فضای مجازی و به تبع آن شبکه‌های اجتماعی اشاره کرد. بر پایه گزارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در ایران، آمار کاربران فضای مجازی به طور چشمگیری در حال افزایش است.

به گفته محققان و بر اساس آمارهای پایگاه‌های علمی شاخص علوم پایه، در سال ۲۰۱۷ تعداد کاربران فضای مجازی در ایران به حدود ۵۷ میلیون نفر رسیده بود که این میزان، ۷۰ درصد جمعیت این کشور در آن زمان را تشکیل می‌داد و نیز از این نسبت حدود بیش از ۴۰ درصد را نوجوانان و جوانان تشکیل می‌دادند. این رقم در حالی به افزایش یافتن ادامه می‌دهد که سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی در سال ۱۳۹۹ ضریب نفوذ اینترنت در این کشور را حدود ۹۴ درصد اعلام کرد؛ یعنی از هر ۱۰۰ نفر در ایران، ۹۴ نفر اینترنت را در کارهای روزمره خود به کار می‌گیرند. با توجه به افزایش کاربرانی که در سنین مدرسه قرار دارند، می‌توان گفت که فضای مجازی و به تبع آن، شبکه‌های اجتماعی، زندگی فردی و گروهی این قشر مهم از جامعه را به شدت تحت تأثیر خود قرار داده است و بایستی با شناخت دقیق آن، از آسیب‌های احتمالی مربوطه کاست.

در این راستا، پژوهشگرانی از اداره آموزش و پرورش ناحیه اردبیل با همکاری دانشگاه محقق اردبیلی اقدام به طراحی و اجرای مطالعه‌ای کرده‌اند که در آن، عوامل مؤثر در استفاده بیمارگونه دانش‌آموزان از فضای مجازی مورد بررسی واقع شده‌اند. آن‌ها برای انجام این تحقیق، ۲۷۰ نفر از دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه دوره دوم شهرستان اردبیل را وارد مطالعه کرده‌اند. پرسشنامه ساخته محققان نیز به عنوان ابزار گردآوری داده‌های تحقیق مورد استفاده قرار گرفته است. این داده‌ها سپس با استفاده از روش‌های آماری و کامپیوتر، تجزیه و تحلیل شده‌اند.

نتایج به دست آمده از این مطالعه نشان می‌دهند که ۱۲ عامل مشتمل بر کارکرد ضعیف خانواده، فقدان روابط صمیمانه و دوستانه، انزوای اجتماعی، تنوع طلبی، گمنامی هویت فرد، اعتقادات مذهبی، اعتماد به نفس پایین، مدت زمان و نوع استفاده از فضای مجازی، احساس تنهایی، مشکلات تحصیلی، هزینه پایین و افسردگی و اضطراب اجتماعی، بیشترین تأثیر را در استفاده بیمارگونه دانش‌آموزان دختر از فضای مجازی دارند.

بر این اساس، کارکرد ضعیف خانواده و بعد از آن، فقدان روابط صمیمانه و دوستانه دارای بیشترین تأثیرگذاری بوده‌اند. به گفته آیسنا شارعی، پژوهشگر اداره آموزش و پرورش ناحیه یک شهرستان اردبیل و دیگر همکارانش در این مطالعه، «امروزه ارتباطات مجازی سهم به‌سزایی در پوشش دادن روابط و گفتگوهای نسل نوجوانان و جوانان جوامع مختلف دارند. این نقش با گسترش شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های متعدد، پررنگ‌تر شده و زندگی افراد را در تمامی ابعاد آن متأثر کرده است». آن‌ها می‌گویند: «با عنایت به این تأثیرگذاری همه‌جانبه، آن‌چه بر اهمیت موضوع اضافه می‌کند، چگونگی استفاده افراد از فضای مجازی است. به طوری که اگر این مقوله در مسیر درست و به گونه‌ای مطلوب مورد استفاده قرار گیرد، موجبات توسعه جامعه را فراهم خواهد کرد. در غیر این صورت برای جامعه و اعضای آن مشکلات متعددی را ایجاد می‌کند. مصداق بارز این مشکلات، ظهور پدیده‌ای بنام اعتیاد به فضای مجازی است که از آن با عنوان اعتیاد مدرن نیز یاد می‌شود؛ امری که حاصل عصر ارتباطات است».

با این وجود، فضای مجازی بالذات به عنوان یک ابزار مفید تلقی می‌شود که دارای شبکه‌های اطلاع‌رسانی سریع با منابع اطلاعاتی بی‌شمار است. ولی استفاده غلط و افراطی از آن و به واقع، غرق شدن در فضای مجازی و جدایی از طبیعت و واقعیت‌های زندگی، آن را به یک تهدید بالقوه تبدیل می‌کند.

به اعتقاد شارعی و همکارانش، «با توجه به مطالب ذکرشده و با توجه به تحقیقات پیشین، می‌توان از این ادعا حمایت کرد که مطالعه استفاده‌های نابهنجار و بیمارگونه دانش‌آموزان از فضای مجازی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن، یک رویکرد مطالعاتی نوپدید است که کندوکاو و بحث در مورد آن می‌تواند افق‌های جدیدی را برای آموزش دانش‌آموزان در جهت یادگیری دانش و مهارت کاربرد آن در زندگی روزمره و نحوه‌ی استفاده صحیح و علمی از فضای مجازی برای خانواده‌های دانش‌آموزان و دست‌اندرکاران سازمان‌های آموزشی هر جامعه‌ای روشن کند».

گفتنی است این اطلاعات علمی پژوهشی را فصلنامه «رهبری آموزشی کاربردی» وابسته به دانشگاه محقق اردبیلی به چاپ رسانده است.